Το μέτρο είναι για τους μετρίους; (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 25 Απριλίου, 2023

Γραμμένο σὲ τοῖχο, καλοί μου φίλοι, σίγουρα ἀπὸ νεανικὸ χέρι. Λέει: «Τὸ μέτρο εἶναι γιὰ τοὺς μετρίους»! Προφανῶς θέλει νὰ πεῖ ὅτι γιὰ τοὺς ἔξυπνους, τοὺς ἄριστους, τοὺς ἀνώτερους, εἶναι ἡ παντελὴς ἔλλειψη κάθε μέτρου. Καὶ βέβαια ἡ μὴ ὕπαρξη κανενὸς ὁρίου, φραγμοῦ καὶ κανόνων. Δηλαδὴ ἡ ἀσυδοσία! Ὡραῖο σὰν εὐφυολόγημα, ὄχι ὅμως καὶ σὰν πεποίθηση. Καὶ τοῦτο γιατί **δὲν ἔχει καμμία σχέση τὸ μέτρο μὲ τὸ μέτριο**. Ἀπεναντίας τὸ μέτρο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ διακρίνει ἕνα ὥριμο, ἕνα λογικό, ἕνα σπουδαῖο, ἕνα σοφὸ ἄνθρωπο. Καὶ γιατί αὐτό; Ἀλλ’ ἂς πάρουμε τὰ πράγματα μὲ τὴ σειρά τους…

* * *

Ἄραγε τί εἶναι τὸ μέτρο; Εἶναι ἡ ἀποφυγὴ τῶν ἄκρων. **Ἡ χρυσὴ μεσότητα**. Ἡ μετριοπάθεια. Ἡ ἔλλειψη καὶ ἡ ἀποφυγὴ τῶν ἀκροτήτων καὶ τῆς ὑπερβολῆς. Ἡ καλύτερη στάση καὶ τακτικὴ σὲ κάθε περίπτωση. Γιὰ παράδειγμα, ὅταν λέμε ὅτι στὴ διατροφή μας πρέπει νὰ ἔχουμε μέτρο, αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε οὔτε ἐλλείψεις οὔτε καὶ ὑπερβολές. Ἑπομένως θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι **τὸ μέτρο εἶναι ὁ χρυσοῦς κανόνας τῆς ζωῆς μας**. Ἐκεῖνο, δηλαδή, ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀνώτεροι ἄνθρωποι. Ὄχι οἱ μέτριοι!

Εἶναι σὲ ὅλους μας γνωστὸ τὸ ἀρχαῖο ρητὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον», δηλαδὴ κάθε μέτρο εἶναι ἄριστο, ποὺ ἀνήκει στὸν Κλεόβουλο τὸν Λίνδιο1, ἕνα ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ὅπως βάσιμα ὑποστηρίζεται ἀρχικὰ τὸ σοφότατο αὐτὸ ρητὸ ἦταν μὲ μόνο δύο λέξεις. «Μέτρον Ἄριστον». Ἀργότερα προστέθηκε καὶ ἡ λέξη «πᾶν», γιὰ νὰ προκύψει ἡ φράση

«Πᾶν μέτρον ἄριστον»2.

Τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον», λοιπόν, σημαίνει ὅτι μὲ ὅποιο μέτρο καὶ νὰ διευθετήσει κανεὶς τὰ πράγματα, εἶναι τὸ ἴδιο καλό, ὁπότε κάθε μέτρο εἶναι ἄριστο. Ὅμως ὑπάρχει καὶ ἡ ἑρμηνεία ὅτι «μέτρο» εἶναι τὸ πρέπον καὶ αὐτὸ ποὺ ἁρμόζει καὶ ὄχι τὸ ὁποιοδήποτε μέτρο.

Ἀξίζει, ἐπιπλέον, νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὸ ἐπίθετο «ἄριστος, -η, -ον» εἶναι ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς τοῦ ἐπιθέτου «ἀγαθὸς» ποὺ τὸ βλέπουμε ἀκόμη καὶ στὰ Ὁμηρικὰ Ἔπη. Μάλιστα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη σήμαινε τὸ «πρωινὸ γεῦμα» καὶ ἔτσι χρησιμοποιοῦταν γιὰ πολλοὺς αἰῶνες3. Ἄρα τὸ «ἄριστον» ἦταν ἡ ὀρθὴ χρήση τοῦ ἀγαθοῦ τῆς τροφῆς, ἀφοῦ ἡ ἔλλειψη ἢ ἡ ὑπερβολὴ αὐτῆς ὁδηγεῖ σὲ δεινά. Ἔτσι τὸ «μέτρο» στὴ διατροφὴ ἔρχεται νὰ διαφυλάξει τὸ ἀγαθὸ αὐτὸ τῆς τροφῆς καὶ νὰ μὴ μετατραπεῖ μὲ τὶς ἐλλείψεις ἢ τὶς ὑπερβολὲς σὲ δεινό. Ἀργότερα ἡ ἔννοια «ἀγαθὸ» ἐπεκτάθηκε καὶ σὲ ἄλλα σπουδαῖα καὶ σημαντικὰ πράγματα, ὁπότε τὸ «μέτρο» ἦρθε νὰ διαφυλάξει βεβαίως καὶ αὐτά. Γι’ αὐτὸ καὶ προστέθηκε τὸ «πᾶν».

Ἂς τὸ προσέξουμε αὐτό! **Τὸ μέτρο, ἐν τέλει, ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν διαφύλαξη τῶν ἀγαθῶν στὴ ζωή μας**, καὶ ὄχι αὐτῶν ποὺ δὲν εἶναι, δηλαδὴ γιὰ τὰ κακά. Τὸ μέτρο, δηλαδή, δὲν ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸ κακό, ἀλλὰ μόνο μὲ τὴ διαφύλαξη τοῦ ἀγαθοῦ. Γι’ αὐτὸ καὶ συνδυάζεται μὲ τὸ «ἄριστον».

Ὁ Ἀριστοτέλης μὲ βάση τὸ «Μέτρο» **θὰ ὁρίσει τὴν «Ἀρετὴ» ὡς τὴν μεσότητα**, δηλαδὴ τὴ συμπεριφορὰ ἐκείνη ἡ ὁποία βρίσκεται σὲ ἴση ἀπόσταση ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴ καὶ τὴν ἔλλειψη. Νὰ καὶ ὁρισμένα ὑπέροχα παραδείγματα ποὺ χρησιμοποιεῖ ἐπ’ αὐτοῦ:

• Τὸ μέσο ἀνάμεσα στὴ θρασύτητα (=ὑπερβολὴ) καὶ τὴν δειλία (=ἔλλειψη) εἶναι ἡ **ἀνδρεία**.

• Τὸ μέσο ἀνάμεσα στὴν ὀργιλότητα (=ὑπερβολὴ) καὶ στὴν ἀναλγησία (=ἔλλειψη) εἶναι ἡ **πραότητα**.

• Τὸ μέσο ἀνάμεσα στὴν κολακεία (=ὑπερβολὴ) καὶ στὴν ἀπέχθεια (=ἔλλειψη) εἶναι ἡ **φιλία**.

Δὲν εἶναι τυχαῖο ποὺ τὸ ρητὸ αὐτό, καὶ μάλιστα στὴν ἐξελιγμένη του μορφὴ (δηλ. «Πᾶν μέτρον ἄριστον») τὸ υἱοθέτησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Ἅγιος Ἰω. Δαμασκηνὸς κ.λπ.

* * *

Μάλιστα **ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος** τονίζει ὅτι **τὸ μέτρο προσθέτει ἀξία στὸν καθένα μας καὶ μᾶς ἀναδεικνύει στὴν ἀρετή. Ἑπομένως μᾶς βγάζει ἀπὸ κάθε μετριότητα!**

Ὁ **ἱ. Χρυσόστομος** μᾶς ζητᾶ «νὰ τηροῦμε τὸ μέτρο σὲ κάθε περίπτωση». Καὶ ἐπ' αὐτοῦ φέρνει τὰ ἑξῆς δύο πολὺ χαρακτηριστικὰ παραδείγματα. Τὸ ἕνα ἀναφέρεται στὴ θάλασσα κι ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Εἶναι μεγάλο κακὸ τὸ νὰ μὴ μένεις μέσα στὰ μέτρα ποὺ σοῦ δόθηκαν ἀπ' τὸ Θεό, εἴτε πρόκειται γιὰ ἀξίωμα, εἴτε πρόκειται γιὰ γνώση. Δὲν βλέπεις αὐτὴ τὴ θάλασσα πόσο ἀνυπόφορη εἶναι στὴ βία καὶ μὲ πόσα κύματα ὑψώνεται; Ὅμως, ἂν καὶ σηκώνεται σὲ μεγάλο ὕψος καὶ προχωρεῖ μὲ πολὺ θυμό, ὅταν φτάσει στὸ ὅριο ποὺ τῆς τέθηκε ἀπὸ τὸ Θεό, διαλύει τὰ κύματα σὲ ἀφρὸ καὶ ἐπανέρχεται στὸν ἑαυτό της. Ἂν καὶ βέβαια τί θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξει πιὸ ἀδύναμο ἀπὸ τὴν ἄμμο; Ὅμως δὲν εἶναι αὐτὸ ποὺ τὴν ἐμποδίζει, ἀλλὰ ὁ φόβος Ἐκείνου ποὺ ἔθεσε τὸ ὅριο».

Καὶ τὸ ἄλλο παράδειγμά του ἔχει νὰ κάνει μὲ τὰ ζῷα, καὶ λέει τὰ ἑξῆς:

«Τὰ ζῷα δὲν ζητοῦν τίποτα περισσότερο ἀπ' αὐτὸ ποὺ εἶναι ἀναγκαῖο, ἐνῷ ὅσοι μεθοῦν ἔχουν γίνει ἀλογότεροι καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα, καθ' ὅσον ὑπερβαίνουν τὰ ὅρια τοῦ μέτρου. Πόσο καλύτερος λοιπὸν εἶναι ἀπ' αὐτοὺς ὁ ὄνος; Πόσο δὲ καλύτερος ὁ σκύλος; Καθ' ὅσον τὸ καθένα ἀπ' τὰ ζῷα αὐτά, ἀλλὰ κι ἀπ' ὅλα γενικῶς τὰ ἄλλα, εἴτε εἶναι ἀνάγκη νὰ φάει εἴτε εἶναι ἀνάγκη νὰ πιεῖ, γνωρίζει ὡς ὅριο τὴν αὐτάρκεια καὶ δὲν προχωρεῖ πέραν ἀπ' τὸ ἀναγκαῖο. Κι ἂν ἀκόμη ἄπειροι τὸ ἐξαναγκάζουν, δὲν θὰ θελήσει νὰ ξεπεράσει τὸ μέτρο. Ἄρα λοιπὸν ἐσεῖς εἶστε χειρότεροι καὶ ἀπὸ τὰ ἄλογα ζῷα, ὄχι μόνο σύμφωνα μὲ τὴ λογικὴ τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὴ δική σας ἀκόμη λογική».

Ὁ **Μ. Βασίλειος** τονίζει τούτη τὴν ἀλήθεια: «Ὅλα ὁ Θεὸς τὰ ἔκανε μὲ τάξη καὶ μέτρο». Ἑπομένως **κάθε ἀμετρία εἶναι ἀσφαλῶς διαβολική**. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ ποὺ ἀναφέρει καὶ ὁ **Ἀββᾶς Ποιμήν**: «Ὅλα ὅσα ξεπερνοῦν τὸ μέτρο ἀνήκουν στοὺς δαίμονες»!!!

Ἀναφέρει ὑπέροχα καὶ ὁ **Ἅγ. Γρηγόριος Νύσσης**:

«**Νὰ κάνεις χρήση, ὄχι κατάχρηση**. Αὐτὸ σοῦ τὸ δίδαξε καὶ ὁ Παῦλος (Β' Κορ. 7, 31). Ἐπίτρεψε στὸν ἑαυτό σου μία μετρημένη ἀπόλαυση. Μὴ παραφερθεῖς ἀπ' τὴ μανία τῶν ἡδονῶν. Μὴ εἶσαι ἐσὺ ὁ πιὸ ἀχρεῖος ἀπ' ὅλα γενικὰ τὰ ζῷα, τετράποδα μεγάλα, τετράποδα μικρά, πουλιά, ψάρια, ὅσα ἀφθονοῦν κι ὅσα σπανίζουν, τὰ φτηνὰ καὶ τὰ ἀκριβά».

* * *

Αὐτὸς ποὺ ἔχει στὴ ζωή του μέτρο, πόσο κερδισμένος εἶναι σὲ ὅλα!

Τονίζει ὁ **Ἅγιος Νεκτάριος**: «Αὐτὸς ποὺ εἶναι μετρημένος στὰ λόγια εἶναι μετρημένος καὶ στὰ ἔργα. Αὐτὸς ποὺ ἐξετάζει τὰ λόγια ποὺ πρόκειται νὰ πεῖ ἐξετάζει καὶ τὶς πράξεις ποὺ πρόκειται νὰ ἐκτελέσει καὶ ποτέ του δὲν θὰ ὑπερβεῖ τὰ ὅρια τῆς καλῆς καὶ ἐνάρετης συμπεριφορᾶς».

Ἀναφέρει καὶ ὁ **Ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος**: «**Κάθε πρᾶγμα καλλωπίζεται ἀπὸ τὸ μέτρο**»

* * *

Ἀντίθετα, τώρα, πόσο κακὸ προκαλεῖ στὴ ζωή μας ἡ ἔλλειψη μέτρου!

Κατὰ τὸν **Ἅγ. Γρηγόριο Νύσσης** «εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ βγεῖ κανεὶς ἔξω ἀπ' τὸ μέτρο». Καὶ τοῦτο γιατί «δὲν διαφέρει τὸ κακὸ νὰ πεθάνει κανεὶς ἀπὸ ὑπερβολικὴ ἔλλειψη (τροφῆς) ἢ ἀπὸ χωρὶς μέτρο χορτασμό, γιατί ἡ ἔλλειψη μέτρου καὶ στὶς δύο περιπτώσεις καταλήγει στὸ ἴδιο τέλος».

Κατὰ τὸν **Ἅγιο Ἰσαὰκ τὸν Σύρο** «ὅταν κανεὶς τρώει μὲ μέτρο καὶ μὲ προσευχή, φροντίζει τὴν ὑγεία καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός του. Χωρὶς μέτρο ὅμως, ἀφαιρεῖ καὶ αὐτὴ τὴν ἁγιωσύνη ἀλλὰ καὶ τὴν σωματική του ὑγεία»

Κατὰ τὸν **ἱ. Χρυσόστομο** «**πηγὴ κακῶν εἶναι ἡ ἔλλειψη μέτρου στὶς ἐπιθυμίες μας**. Σ' αὐτὴν ὀφείλονται οἱ πορνεῖες, οἱ πλεονεξίες, οἱ κλεψιές, οἱ φόνοι, οἱ λῃστεῖες, ὁλόκληρη ἡ διαφθορὰ τῆς ψυχῆς. **Ἂς μὴ ἐπιζητοῦμε λοιπὸν περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα** καὶ στὴν τροφὴ καὶ στὰ ἐνδύματα καὶ στὰ σπίτια καὶ στὶς ἄλλες σωματικὲς ἀνάγκες».

Εἶπαν πολὺ σωστὰ ὅτι καὶ «**ἡ δυστυχία τοῦ κόσμου ὑπάρχει, γιατί κάποιος κάνει κάτι παραπάνω ἀπ' ὅσα πρέπει νὰ κάνει**».

Χωρὶς μέτρο, τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει. Οὔτε καὶ ἡ ἐλευθερία. Ὅλα αὐτοκαταστρέφονται. Ὅλα χάνονται. «Οὔτε εὐχαρίστηση δὲν μπορεῖ νὰ ἀπολαύσει ὁ μέθυσος, γιατί **ἡ εὐχαρίστηση βρίσκεται στὸ μέτρο, καὶ στὴν ὑπερβολὴ ἡ ἀναισθησία**», τονίζει καὶ πάλι ὁ **ἱ. Χρυσόστομος**.

* * *

Τὸ μέτρο, ἐν τέλει, εἶναι **ἡ λελογισμένη χρήση τῶν ἀγαθῶν ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ καλὸς Θεός, προκειμένου νὰ εἶναι αὐτὰ πάντοτε ἀγαθὰ καὶ νὰ μᾶς εὐεργετοῦν**. Ἑπομένως εἶναι γιὰ ὅλους μας καὶ ὄχι γιὰ τοὺς μέτριους, ποὺ μᾶς λέει

τὸ πιὸ πάνω σύνθημα στὸν τοῖχο. Ὅλοι, λοιπόν, ἂς υἱοθετήσουμε τὸ μέτρο…

Σημειώσεις:

1. Ἔζησε τὸν 6ο π.Χ. αἰῶνα καὶ ἐπιπλέον κυβέρνησε γιὰ 40 χρόνια τὴ Λίνδο, συνέθεσε αἰνίγματα, ρητὰ καὶ ποιήματα καὶ ἡ Λίνδος στὴν ἐποχή του γνώρισε τεράστια πολιτιστικὴ ἀκμή. 2. Τὸ «ΛΕΞΙΚΟ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ» προκρίνει ὡς σωστὸ τὸ «Μέτρον Ἄριστον», ἀλλὰ δὲν ἀπορρίπτει ὡς λάθος τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον». 3. Ἀναφέρεται καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη ὡς ἑξῆς: «Ἠρώτα αὐτὸν Φαρισαῖός τις, ὅπως ἀριστήσῃ παρ’ αὐτῷ… Ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου», δηλαδὴ ἕνας Φαρισαῖος παρακάλεσε τὸν Χριστὸ νὰ γευματίσει μαζί του… Ὁ Φαρισαῖος παραξενεύτηκε ποὺ δὲν πλύθηκε (σύμφωνα μὲ τὸ θρησκευτικὸ ἔθιμο) πρὶν ἀπὸ τὸ φαγητό» (Λουκ. 11, 37-38).

(Πηγή: orthodoxostypos.gr*)*